

สรุป พรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง 2539

1. พรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ให้ไว้ ณ วันที่ 27 กันยายน 25-ค และพ้นกำหนด 180 วัน ให้มีผลบังคับใช้ได้
2. พรบ.นี้ ไม่มีผลบังคับกับ รัฐสภา / ครม. / องค์กฤษฎา / การพิจารณาของ นรม.หรือ รมต.ในงานนโยบายโดยตรง / ศาล / เรื่องร้องทุกข์ / นโยบายต่างประเทศ / ศาสนา / ข้อยกเว้นตาม พรก.
3. นิยามคำว่า วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง แลการพิจารณาทางปกครอง เหมือนกันตรงที่บอกว่า การเตรียมการและดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง (หรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองตาม พรบ.นี้ เป็นนิยามเพิ่มเติมของ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง) (วิธี ๆ มีคานยามกว้างกว่าการพิจารณา)
4. คำสั่งทางปกครองหมายถึง การใช้อำนาจในการที่เกี่ยวกับ โอน สงวน รั้งับ อนุญาต อนุมัติ กระทบกับสิทธิหน้าที่ของบุคคล หรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่รวมการออกกฎ
5. กฎ หมายถึง พรก. กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น แต่ไม่รวม พรบ.
6. เจ้าหน้าที่หมายถึงบุคคลที่ใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นเอกชนก็ตาม(รัฐมอบให้ เช่น ตรวจสอบพรต เป็นต้น)
7. คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีทั้งหมด 11- 15 ท่าน
 1. กรรมการโดยตำแหน่ง 5 ท่าน ประกอบด้วย ปล.สำนักนายกฯ / ป.มท. / เลขธิการ ครม. / เลขธิการ ก.พ. และเลขธิการกฤษฎีกา
 2. กรรมการแต่งตั้ง 6-10 ท่าน แต่งตั้งโดย ครม.ทั้งหมด โดยมีประธาน 1 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อีก 5-9 ท่านมาจากผู้เชี่ยวชาญ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมหรืองานบริหารราชการแผ่นดิน อยู่วาระ 3 ปี เป็นแล้วเป็นอีกได้
8. ประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
9. เลขฯและผช.เลขฯของคณะกรรมการ มาจาก ขรก.ในสำนักงานกฤษฎีกา (เลขธิการกฤษฎีกาแต่งตั้ง)
10. หน้าที่ของคณะกรรมการมีทั้งหมด 6 ข้อ คือ
 1. สอดส่องให้คำแนะนำ
 2. ให้คำปรึกษา จนท.ในการทำงาน
 3. เรียก จนท. มาชี้แจง
 4. เสนอแนะ นายกฯตรากฎ
 5. ทำรายงานเสนอ ครม.
 6. เรื่องอื่นๆ ตาม ครม. หรือ นรม.มอบหมาย (รมต.มอบหมายไม่ได้นะ)
11. จนท.ดังต่อไปนี้ไม่สามารถทำคำสั่งปกครองได้คือ เป็นคู่กรณี คู่หมั้น คู่สมรส ญาติ 3 ชั้นตัวเอง 2 ชั้น ภรรยา เคยเป็นผู้แทน ผู้พิทักษ์ นายจ้าง ลูกหนี้ เจ้าหนี้ หรืออื่น ๆ ตามกฎกระทรวง (จะเห็นว่าถ้ากรณีเป็นลูกจ้างของคู่กรณีสามารถทำคำสั่งได้ กฎหมายไม่ได้ห้าม)
12. เมื่อมีเหตุคัดค้านกรรมการในการพิจารณาทางปกครอง ให้ประธานเรียกประชุมกรรมการที่ไม่ได้ถูกคัดค้านถ้าลงมติ 2/3 ว่ากรรมการคนนั้นมีคุณสมบัติไม่ได้เป็นไปตามที่คัดค้านก็ให้ทำงานต่อไป
13. ผู้ที่มีอำนาจกระทำการในกระบวนการทางปกครองได้จะต้องเป็นนิติบุคคลหรือ ผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ที่ นรม.ประกาศก็ได้ถึงแม้จะไม่บรรลุนิติภาวะก็ได้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้

14. คู่กรณีแต่งตั้งตัวแทนทำการแทนได้ จนท.จะดำเนินการกับคู่กรณีได้เฉพาะเป็นกรณีที่ผู้นั้นมีหน้าที่โดยตรง และต้องแจ้งผู้ยื่นทราบล่วงหน้าด้วย
15. มีคู่กรณีเรื่องเดียวกัน 50 คน จะมีการตั้งตัวแทนก็ได้ ถ้าตัวแทนจะบอกเลิกต้องทำหนังสือแจ้งด้วย
16. ถ้าคำสั่งทางปกครองกระทบถึงสิทธิคู่กรณี จนท.ต้องให้โอกาสคู่กรณีโต้แย้ง แสดงหลักฐานได้
17. คำสั่งทางปกครองที่ทำได้โดยไม่ต้องให้คู่กรณีโต้แย้ง คือ
 1. เมื่อปล่อยให้ช้าแล้วจะเสียหาย
 2. ระยะเวลาตามกฎหมายล่าช้าออกไป
 3. เมื่อเป็นข้อเท็จจริง
 4. การมีโอกาสไม่สามารถกระทำได้
 5. เป็นมาตรการบังคับทางปกครอง
 6. กรณีอื่นตามกฎหมายกระทรวง
18. คำสั่งต่อไปนี้ตามกฎหมายกระทรวงไม่ต้องมีเหตุผล
 1. การบรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน สักพนักงาน สั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน หรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
 2. แจ้งผลการวัดความรู้
 3. ไม่ทำวิชาให้
 4. ไม่ต่อใบอนุญาตทำงานคนต่างด้าว
 5. การสั่งให้เนรเทศ
19. คู่กรณีสามารถขอเอกสารได้ยกเว้น ต้นร่างของคำสั่ง เอกสารความลับ
20. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ประหยัด ประสิทธิภาพ รัฐกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมในการดำเนินการทางปกครองให้เหมาะสม
21. คำสั่งทางปกครองทำเป็น วาจา หรือหนังสือ หรือความหมายในการสื่อรูปแบบอื่น (เช่น สัญญาไฟฟ้า จราจร)
22. ถ้าทำด้วยวาจา และผู้ได้รับคำสั่งทางปกครองขอเขียนเป็นหนังสือให้ทำหนังสือยืนยันภายใน 7 วัน และมีเหตุผลประกอบหนังสือยืนยันด้วย
23. คำสั่งที่เป็นหนังสืออย่างน้อยต้องมี เลขที่ ชื่อ และตำแหน่งผู้ทำคำสั่ง วัน เดือน ปี ที่ทำคำสั่ง มีเหตุผลประกอบด้วย
24. โดยที่เหตุผลประกอบจะต้องมี ข้อเท็จจริงที่เป็นสาระ ข้อกฎหมาย ข้อพิจารณาการใช้ดุลยพินิจ
25. สำหรับกรณีดังนี้ไม่ต้องมีเหตุผลก็ได้คือ ทราบเหตุผลอยู่แล้ว / เหตุผลตรงตามคำขอไม่กระทบสิทธิผู้ใด / เป็นความลับ / ออกด้วยวาจา และเร่งด่วน
26. คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์ให้ระงับเหตุที่จะอุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์เอาไว้ด้วย
27. คำสั่งที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ไม่ทำให้คำสั่งไม่สมบูรณ์
 1. การออกคำสั่งไม่มีผู้ยื่นคำขอ ต่อมาภายหลังมีผู้ยื่นแล้ว
 2. คำสั่งต้องมีเหตุผล เมื่อจัดทำเหตุผลในภายหลังนี้แล้ว
 3. รับฟังคู่กรณี ภายหลังรับฟังคู่กรณีแล้ว
 4. มีเจ้าหน้าที่เห็นชอบก่อน ภายหลังเห็นชอบแล้ว
28. คำสั่งที่ไม่ได้ออกโดย รมต. และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์เป็นการเฉพาะในฝ่ายปกครอง ให้อุทธรณ์คำสั่งต่อ จนท.ผู้ทำคำสั่งปกครองภายใน 15 วัน ภายหลังจากได้รับแจ้งคำสั่ง

29. พิจารณาคำอุทธรณ์ภายใน 30 วัน ถ้าเห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้แก้ไขคำสั่งนั้นภายใน 30 วันนั้นด้วย แต่ถ้าไม่เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วนก็เสนอผู้มีอำนาจพิจารณาภายใน 30 วันตั้งแต่ได้รับ และผู้มีอำนาจพิจารณาให้พิจารณาภายใน 30 วันนับแต่ได้รับเรื่อง แต่ถ้าไม่เสร็จต่อได้ไม่เกิน 30 วันโดยแจ้งให้ทราบก่อน
30. ผู้มีอำนาจในการพิจารณามีดังนี้
1. ทำโดยเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการอำเภอ ให้ หน.ส่วนราชการประจำจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจ
 2. ทำโดยเลขานุการกรม / หน.ส่วนระดับกอง ให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจ
 3. ทำโดยอธิบดี ให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจ
 4. ทำโดยหน.ส่วนราชการที่ขึ้นต่อ รมต.หรือ นรม.ให้ นรม.หรือ รมต.แล้วแต่กรณีเป็นผู้มีอำนาจ
 5. ทำโดยข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับ หน.ส่วนทั้งหมดทั้งจังหวัด อำเภอ หรือ จทน. หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ผู้ว่าราชการเป็นผู้มีอำนาจ
 6. ทำโดยผู้ว่าฯ กทม. ให้ รว.มท. มีอำนาจ
 7. ทำโดยจทท.ที่ไม่มี ผบ.ให้ จทท.เองมีอำนาจ
31. คำสั่งของคณะกรรมการต่าง ๆ ถ้าไม่พอใจฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน
32. การเพิกถอนคำสั่งปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายใน 90 วัน
33. กรณีดังต่อไปนี้ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างโดยสุจริตไม่ได้
1. ปกปิด และแสดงข้อความอันเป็นเท็จ
 2. ได้ให้ข้อความไม่ครบถ้วน
 3. รู้ถึงความไม่ชอบของกฎหมายแต่ยังทำ
34. ถ้าคำสั่งทางปกครองไม่เป็นการให้ผลประโยชน์ให้เพิกถอนมีผลตั้งแต่วันที่เพิกถอน
35. คำสั่งทางปกครองที่มีผลเป็นการให้ประโยชน์กรณีดังนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่เพิกถอน
1. มีกฎหมายกำหนดไว้
 2. ผู้รับผลประโยชน์ไม่ทำตามข้อตกลงตามเวลาที่กำหนดไว้
 3. มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนไป
 4. กฎหมายเปลี่ยนไป
 5. เกิดความร้ายแรงแก่สาธารณะ
36. คำสั่งทางปกครองที่จะสามารถขอให้พิจารณาใหม่ได้มีเหตุดังนี้ (ให้ทำภายใน 90 วันหลังทราบ)
1. มีพยานหลักฐานใหม่
 2. คู่กรณีแท้จริงไม่ได้เข้ามาในตอนแรก
 3. เจ้าหน้าที่ทำคำสั่งฯ ไม่มีอำนาจ
 4. ตัวบท กฎหมายเปลี่ยนไป
37. การบังคับทางปกครองไม่ใช้กับเจ้าหน้าที่ด้วยกัน ยกเว้นมีกฎหมายกำหนดไว้
38. การชำระค่าปรับทางปกครองถ้าถึงกำหนดแล้วไม่จ่ายค่าปรับ ให้แจ้งเตือนเป็นหนังสือก่อนไม่น้อยกว่า 7 วัน ถ้ายังไม่ปฏิบัติตามเมื่อครบกำหนดก็สามารถบังคับยึดทรัพย์ไปขายจนครบค่าปรับได้
39. วิธีการยึดให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ผู้มีอำนาจยึดกำหนดในกฎกระทรวง
40. ในกรณีคำสั่งให้กระทำ หรือควั่นกระทำ ถ้าไม่ปฏิบัติตาม จทท.เข้าทำด้วยตนเองหรือมอบให้คนอื่นทำได้ ถ้าเป็นอย่างนั้นคิดค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่เพิ่มร้อยละ 25 ต่อปี หรือปรับทางปกครองไม่เกินวันละ 20,000 บาท

41. คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองปรับทางปกครองได้ ไม่เกิน 20,000 บาทต่อวัน (เต็มที่ตามกฎหมายให้)
42. รมต. ปรับทางปกครองได้ไม่เกิน 15,000 บาท ต่อวัน
43. ปลัดกระทรวง อธิบดี ผวจ. ปรับทางปกครองได้ไม่เกิน 15,000 บาทต่อวัน
44. นายอำเภอ หน.ส่วนราชการประจำจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจปรับ ทางปกครองได้ ไม่เกิน 10,000 บาทต่อวัน
45. ก่อนจะทำการบังคับทางปกครองต้องแจ้งเตือนให้ทราบก่อน โดยบอกมาตรการที่จะทำ และเงินค่าปรับทางปกครอง (ถ้ามีค่าใช้จ่ายมากกว่าที่แจ้งก็ไม่ตัดสิทธิ์ที่จะเก็บเพิ่ม)
46. การกำหนดเวลาอายุความ ต้องกำหนด เป็น วัน สัปดาห์ เดือน ปี โดยไม่นับวันแรกในระยะเวลาที่กำหนด ด้วย ยกเว้น ได้เริ่มในวันนั้น หรือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
47. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้วันสิ้นสุดด้วย ถึงแม้จะเป็นวันหยุดราชการ
48. ระยะเวลาที่กำหนดสามารถขยายเวลาได้ และมีผลย้อนหลัง ได้
49. ถ้าการดำเนินการไม่อาจเสร็จภายในเวลาที่กำหนดได้ ให้ยื่นขอต่อเวลาได้ ภายใน 15 วันหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว(เข้าใจใหม่ หมายถึง เช่น กำหนด 10 วัน แต่ทำไป 14 วัน ให้รีบขออนุญาตต่อภายใน 15 วัน หลังจากวันที่ 14 เป็นต้น)
50. การแจ้งคำสั่งทางปกครองมีอยู่ด้วยกัน 3 กรณี คือ การแจ้งด้วยวาจา การแจ้งด้วยหนังสือ และการแจ้งโดยการประกาศทั้งติดไว้ และหนังสือพิมพ์
51. การแจ้งด้วยหนังสือ ทำได้โดย มี 2 กรณีคือ
 1. การแจ้งโดยให้บุคคลนำไปส่ง กรณีไม่รับหนังสือคำสั่ง หรือไม่พบ ถ้าเอาให้ผู้ที่บรรลุนิติภาวะในที่นั้น หรือวางไว้ให้เจ้าตัวเห็นในที่เปิดเผย ต่อหน้าเจ้าพนักงานที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ไปเป็นพยาน ก็ถือว่าได้รับหนังสือคำสั่งแล้ว
 2. แจ้งส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ถ้าในประเทศ 7 วัน ต่างประเทศ 15 วัน หลังจากส่งถือว่าได้รับหนังสือคำสั่งแล้ว
52. ผู้รับเกิน 50 คน ให้ปิดประกาศไว้ที่สำนักงานของเจ้าหน้าที่ที่ทำคำสั่ง และที่ว่าการอำเภอภูมิลำเนาของผู้รับคำสั่ง (ให้ปิดประกาศ 2 ที่นะครบที่ใดที่หนึ่งไม่ได้) และมีผล 15 วันตั้งแต่วันปิดประกาศ
53. กรณีไม่รู้ตัว หรือภูมิลำเนาของคน ผู้รับคำสั่งทางปกครอง หรือมีผู้รับเกินกว่า 100 ใดๆอย่างหนึ่ง การแจ้งอาจจะประกาศลงในหนังสือพิมพ์ของท้องถิ่นก็ได้ และพ้น 15 วันนับจากวันลงประกาศ ถือว่าได้รับคำสั่ง
54. ถ้าจำเป็นเร่งด้วยแจ้งทางโทรสารได้ มีหลักฐานการส่งเก็บไว้ และส่งตัวจริงตามไป โดยให้ชี้ว่าได้รับคำสั่งทางปกครองตามเวลาที่ระบุในหลักฐานของระบบคมนาคม
55. การจัดตั้งศาลปกครอง ในวาระเริ่มแรกจะมีทั้งหมด 16 แห่ง โดยกฎหมายกำหนดให้จัดตั้งปีละไม่น้อยกว่า 7 แห่งต่อปี
56. ศาลปกครองแบ่งออกเป็น ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น
57. ศาลปกครองชั้นต้น มี ศาลปกครองกลาง และศาลปกครองภูมิภาค